

A bliccelés filozófusa

Amikor felkanyarodtunk a hídra, a vállam nekikoccant a mellettem álló úr vállának. Az illető összerándult, gallérját ujjai közé fogta, s arrébb húzódott.

– Bocsánat – jegyeztem meg.

Nem válaszolt. Valami furcsa zaj hagyta el ajkait, s az ablakon bámult kifelé a ködbe.

Pár perc telhetett el így, majd a busz döccent, s megint ütköztünk.

Erre már horkantott. Hangosan. Az egyik utas felénk is fordította a fejét.

Kissé megbántódva húzódtam arrébb, már amennyire lehetett.

– Kérem, kérem, csak ne legyen ideges. Még a végén felkoncol uraságod egy zökkenő miatt.

Ő erre végigmért. Lassan, mérlegelve. Mint aki egy hokedlira állva szöveget ver a falba, s most elméláz, szóljon-e, hogy leesett a tipli, vagy hagyja, legyintsen, és előhúzzon a zsebéből egy másikat.

– Nem szeretem a tömeget – szólt, s a fejét elfordította.

– Ki az a bolond, aki szereti? – szerettem volna erre mondani, de megint döccentünk, orrom zakója válltömésének vágódott, s inkább nem válaszoltam semmit. De nem is volt rá szerencsére szükség. Nyelve váratlan megeredt.

– Van a tömeg. Aki idomul – kezdte új ismerősöm. – Simul. Illeszkedik. A tömeg, amit bármiféle akolba be lehet terelni. Aki engedelmes baromként tűri, hogy egyenbiletét hordozó szürke darabszám legyen rajta. Sőt, ezt a biletét akár fel is mutatja, ha kell. Önként.

– Önként? – kérdeztem.

– Önként. Igen. Az ellenőrnek.

– Ja, vagy úgy, értem – bólintottam. – Ezek szerint magának nincs jegye. Akkor miért utazik?

– A helyváltoztatás az ember alapvető szabadsága – folytatta ismerősöm oktató modorban. – Akitől elveszik, azt röghöz kötik. Milyen jogon kötik ezt a szabadságjogot holmi biletához? Hát mit gondol, mi vagyok én, talán, jobbagy? Én a felsőbb kaszthoz tartozom, kérem.

POZSONYI ÁDÁM (1969) író, publicista, képzőművész. Utóbbi könyve: *Kard ki kard!*

– Kafkhoz? Miféle kaffhoz? – érdeklődtem pösztítve, s igyekeztem a számból eltüntetni azokat a bolyhokat, melyek felöltőjének válláról ragadtak nyelvemre.

– Igen, uram, kaszt. Mi egy kaszt vagyunk. Nem számlálunk túlzottan sok lelket, bár a számunk növekszik. Ez egy titkos társaság. Azonnal megismerjük egymást. Nézze, például ott áll egy közülünk, nem mossa tőlem. Látja? A fejét forgatja. Kék ruhás ember jelenlétére ideges. Arca megfeszül. Lassan araszol az első ajtó felé. Ó, ilyenkor én már tudom, igen, ő is közénk tartozik.

Befutottunk egy megállóba.

– De miért lógnak uram? – használtam fel a pillanatnyi szünetet. – Drága a jegy?

Megbántva kapta fel a fejét.

– Minő materialista tempó! Ezt a kérdést kizárólag metafizikai, spirituális síkon szabad megközelíteni. Már persze annak, aki igényes, aki filozófiát olvas, más szóval bölcséletet, nem holmi gáz-és villanyszámlákkal foglalkozik, s közös költség csekkek kitöltésére herdálja az idejét.

Megtapogattam a farzsebem, hogy megvan-e a tárcám, s benne a kéthavi gáz és villanyszámla kifizetését igazoló csekk.

A helyén volt.

– Vagy az ott, látja? – mutatta ujjával. – Balra, a lukasztó mellett. Ő is közénk tartozik. Ő is a szabad mozgás korlátainak elvetéséért küzd. Ő is a kevés kiválasztottak egyike. A bliccelés filozófusa.

Nagyot fékezünk, mert egy kerékpáros a busz elé vágott. Térdem a sípcsontjába bökött.

Útitársam olyan hangot hallatott, mely félúton volt, a horkantás és a hörgés között. Ezt a különös zajt négy-öt alkalommal adta ki magából, rövid szünetekkel tarkítva.

– A bliccelésnek van netán filozófiája? – szúrtam közbe az egyik szünetnél.

Úgy nézett rám, mintha azt kérdeztem volna, vált-e olykor alsóneműt. Vett egy mély levegőt, mint amikor a második tipli is a földön kötött ki, de ott alul, az a szerencsétlen nem találja, s ő kénytelen irányítani fentről, a hokedliről, s magyarázni kezdte.

– Trolibuszon azért blicceljünk, mert kötött felső vezetékeivel szimbóluma a jobbagyi létnek. Villamoson azért blicceljünk, mert nemcsak hogy röghöz kötött, de ráadásul ez a bilincs, ez a szabad pályát tagadó entitás nem felülről, hanem alulról is korlátozza. Ez alászállás. Ez a sötét erők játéka. Lefelé húz, nem pedig felemel, az éterbe, ahol az ember az aranykorban járt. Metrón azért blicceljünk, mert az a föld alatt halad, a sötétségben, egy alagútban, mely nem tudni, honnan hová megy, megy-e egyáltalán valahová, van-e olyan, hogy cél, van-e a végén fény?

– Mi a fény? – nézett fürkészőn a szemembe. – Mi a sötétség? Mi a kezdet? És mi a vég?

– Széll Kálmán tér – szólalt meg egy hang. – Végállomás.

Útitársam elhallgatott, majd mindketten az ajtó felé indultunk.

Kard ki kard!

Károly ezen a délutánon ideges volt.

„Nem elég, hogy Klári rábeszélte erre a nyaralásra, amihez mellesleg semmi kedvem, de még az osztályvezető is szórakozik velem. Mert szórakozik, most már semmi kétség.”

– Mit adhatok?

Felrezzent. A hentes nézett rá.

– Karajt. Két szeletet kérek.

„Ez így nem lesz jó, kolléga úr – füstölgött magában tovább. – Miért nem úgy csinálja, ahogy a múltkor?” Károly még a hanglejtést is próbálta utánózni magában. Az új betűt kissé elnyújtotta. „Múltkor.” „Kész. Ez biztos szórakozik! Hisz korábban ő maga mondta, hogy ne úgy csináljam. Most meg ezzel jön. Az idiótája. Komolyan mondom, megőrülök.”

– Ebből jó lesz? – bökött a hentes az egyik darabra.

Károly csak bólintott.

„És ez a nyaralás is! Leszámítva azt, hogy utálok nyaralni, miért pont Lengyeltóti? Lefogadom, azért kell azon a koszos partszakaszon napszúrást kapnom, és legyenek számlálásával töltenem két teljes hetet, mert a hülye barátnője is oda jár tönkretenni a hámsejtjeit, és költeni a férje nehezen összelopott pénzét.”

– Parancsoljon – nyújtotta át a hentes, majd a következő vásárlóhoz fordult. – És önnek mit adhatok?

Füstölögve indult a pénztár felé. Fogta kezében a csomagot, forgatta, tapogatta ösztönösen, mígnem egyszer csak gyanús dudort érintettek ujjai.

Egy helyütt feltépte a csomagolást, és megnézte.

– A fele csont! – hápogott. – Majdnem a fele! Hogy rohadna meg ez is! Na, jó, most már elég volt. Betelt a pohár. Velem nem lehet szórakozni.

Állt ott a sajtrészleg és a felvágottas pult szomszédságában, állt ott némán, vöröslő fejjel, fokozódó undorral szemlélve egy tojást válogató úr cipőjét, egy kövérkés nő sálját, megvetően nyugtázta egy fiatal lány boldog vigyorgását, és lelkében döntés érlelődött.

Visszaadja! Visszaadja a kölcsönt. Megbünteti a világot! Megbüntet mindenkit, de legelőször is ezt az áruházat.

Az ebédhez még kellett krumpli is. A zöldségosztályon alig lézengett pár ember. Beledobált pár darabot egy zacskóba, odaballagott a mérleghez, körül-nézett, majd mielőtt megnyomta volna az árazó gombját, a zacskót ujjával kissé megemelte.

A készülék kattant, és elkezdte nyomtatni a címkét. Mikor kész lett, letépte, és ráragasztotta.

Százhuszonhárom forint.

Belül majd szétvetette az elégedettség. Világosan látta, hogy mielőtt megemelte volna a zacskót, száznegyven forintot mutatott a mérleg.

Teljes tizenhét forintot spórolt!

Tizenhét forintnyi győzés! Tizenhét forintnyi diadal. Tizenhét forintnyi jogos elégtétel.

Sugárzó arccal indult a pénztársor felé. Az egyik pénztárnál épp nem állt senki. Egy nyúzott képű alak ücsörgött a pénztárgép mögött, és réveteg arcki-fejezéssel meredt maga elé, s olykor idegesen megfogta a fülét.

Mindez nem volt véletlen!

Géza a héten már harmadszor gondolt arra, hogy benyújtja a lemondását, jól felkel innen, hagyja a fenébe az áruházat, itt hagy csapat-papot, nem érdekes ez az egész, semmi nem érdekes, egyedül az érdekes, hogy Helga már megint hülyének nézi, és amíg ő itt az idióta vevőkkel tölti az idejét, ki tudja, mikor találkozgat azzal a fickóval.

Idegesen beletúrt a hajába. Ujjai karomként görbültek fejbőre fölé.

– Azt mondja, csak barátok – motyogta. – Na, persze. Barátok. Én meg hülye vagyok, mi? Barátságból találkozgatnak hetente, meg elmennek sétálni a Halászbástyára, meg a múltkor be is ültek valahová. Barátság. Hogyne! Ezt úgy hívják, randevú – mondom neki. – Mi más lenne? Te minek nevezed, ha két ellenkező nemű ember találkozgat, sétál, majd beül valahová? Azt randevúnak hívják, és kész.

Károly eközben a pénztárhoz lépett, s erőteljes mozdulattal a pultra helyezte az árut.

A másik észre sem vette. A munkaruháját bámulta, az áruház gyűlölt munkaruháját, s az ajka közben mozgott.

– Mintha tizenöt éves volna, és nem a duplája. Ifjúsági regényekben lehet találkozni ilyen, az életet egyáltalán nem értő lánykákkal. Akik hisznek a férfi-nő barátságban, meg a haladásban. Barátok, persze. Jó szöveg. A mai nőket agyoniskoláztatják, idiotává képzik, és teljesen belehülyülnek a nyelvvizsgálókba.

– Még ez is! – füstölgött eközben Károly. – Nem elég, hogy a feleségem rábeszélte erre a nyaralásra, s az osztályvezető is szórakozik velem? És akkor ez itt meg várakoztat!

– Jó napot! – szólt ingerülten, s kopogtatott a pulton a hüvelykujjával.

A másik idegesen felkapta a fejét. Hirtelen feltámadt gyűlölettel meredt az előtte álló alakra.

– Mit kopogtat?

– Mi lenne, ha végezné a munkáját! – koppantott ujjával ismét a pultra Károly. – Nem óhajtok itt megöregedni.

– Miért, én tán itt szeretnék megöregedni? – füstölgött magában Géza. – Hát persze, hogy nem itt szeretnék. Amíg én itt a hülye vevőkkel töltöm az időt, ki tudja, mikor találkozgat azzal a fickóval.

Géza nem szokta soha lemérni a zöltségárut. Nem azért, mert bízott az emberekben, hanem mert nem érdekelte. De ez az alak itt nagyon siet.

És kopog!

Fogta a burgonyás zacskót, s az ellenőrző mérlegre tette.

Károly egyre fokozódó gyűlölettel nézte.

„Ez így nem lesz jó, kolléga úr. Miért nem úgy csinálja, ahogy a múltkor?”
És ez meg itt közben mérícskél. A tetű!

– Ez a burgonya rosszul lett lemérve – jegyezte meg Géza nem titkolt elégedettséggel.

Károly egy darabig nem válaszolt. Csak a tekintete izzott.

– De igen! – szólalt meg végül, majd kezét ösztönösen kinyújtotta, és a zacskót maga felé húzta. – Ez a krumpli itt jól lett lemérve.

„Mi más lenne, mint randevú? Te minek nevezed azt, ha két ellenkező nemű ember találkozik, sétál a Halászbástyán, majd beül valahová? Azt randevúnak hívják, és kész.”

Géza vadul felhorkantott, s a zacskót visszarántotta.

„Ez így nem lesz jó, kolléga úr. Miért nem úgy csinálja, ahogy a múltkor?”

Károly összeszorította két ajkát, s a zacskót ismét maga felé húzta.

„Barátok, persze!” – füstölgött Géza, s megint csak rántott egyet a zacskón.

„Szórakozik velem, most már semmi kétség.”

Károly a zacskót most már két kézre fogta, s úgy húzta meg.

A zacskó kiszakadt, s a krumplik hangos zörgéssel gurultak szerteszét. Az egyik épp egy fiatalember lábához, ki az üvegviszaváltó előtt ácsorgott.

A fiatalember elgondolkozva szemlélte a bakancsa elé gurult barna színű gumót.

Nézte egy darabig. Némán, töprengve. Csak az agya dolgozott közben.

„Nem is vagyok igazi skinhead, mi? Bezzeg a Tupi, aki egy évvel később kezdte, s a Dudást se ismeri. Az bezzeg igazi skinhead, ugye?”

Érezte, hogy a keze ökölbe szorul.

Azzal dühösen belerúgott a magányos darabba, mely ettől kigurult az áruházból, ki az utcára, gurult tovább, el egy gyermekét épp vadul szidalmazó édesanya s egy telefonon e pillanatban szakító orvostanhallgató mellett, s többszöri koccanás után beleesett az egyik közeli csatornanyílásba.

Két korsó sör

– Szervusz! Szólj, ha mondhatom.

– Szervusz. Mondjad.

– Adj tanácsot! Hogy kell „jól” vigasztalni?

A helyszín egy külvárosi söröző egyik hátsó zuga. Két ember könyököl egymással szemben. Két férfi. Az egyiken zakó, a másikon barna pulóver.

- Rosszul csinálod?

- Sajnos... Te jó voltál belőle állítólag.

- Hm - vakarja a fülét a zakós. - Én nem így emlékszem. Úgy rémlik, hogy nem volt vele elégedett...

- Az könnyen lehet. Velem sem az. Nehéz kiérdemelni az elégedettségét jól ölelésből.

- Nehéz bizony...

- Én azt vettem észre - hajol közelebb a pulóveres -, hogy a vigasztalás nála egyenlő azzal, hogy mantrázni kell, hogy ő okos, szép, tökéletes, mások pedig irigyek rá, és szidni kell őket. Te is így vigasztaltál?

- Hát... néha kibukott belőlem az igazság, és megemlítettem, hogy ne törődjön másokkal, meg tojja le őket, de ezek nem voltak sikeres mondatok.

- Nem, ezek nem azok. Ilyennel én is próbálkoztam eleinte. De felesleges. Kár, hogy nem tudsz ebben nekem tanácsot adni - sóhajt a pulóveres. - Kár, hogy nem vagy profi. Pedig azt mondta, hogy te ebben az egyben jó voltál.

- Hm - jegyzi meg a zakós mélabúsan, s a plafont bámulja.

Most a pulóveres kezdte a fülét vakargatni. A zakós már épp abbahagyta.

- És még ezen kívül rossz vagyok parancsra ölelésből is. „Öleljen meg!” A múltkor ezt követelte, és felém hajított egy lábost.

- Ne haragudj, tudnál adni egy zsebkendőt? - szakítja itt félbe a zakós. - Kicsordult a könnyem a röhögéstől.

- Parancsolj, kérek!

- Köszönöm.

- Szóval - folytatja a pulóveres. - Megölelem. Erre ő: „Maga még ölelni sem tud rendesen!”

A zakós megértően bólogat.

- Ezt ismerem...

- Tavaly nyáron Istvánéknál voltunk, és a parton ettünk egy hot-dogot. Másnap rájött, hogy neki fáj a hasa. Biztos romlott volt a virslí. Ő visszamegy, hogy visszakérje az árát. Ezt meséltem már neked?

- Igen, de nem baj, mondd el ismét. Jó hallani.

- Én meg mondtam, hogy menjen, én addig elleszek itt az újságosnál. Eltelik tizenöt perc. Visszajön feldúltan, hogy vele még életében nem bántak ilyen megalázóan! Nemhogy nem adták vissza a pénzt, de még kárpótlásból sem kapott más terméket. De ő beírt a panaszkönyvbe! És aztán voltam én a soron, hogy „Maga is azt gondolja, hogy nem volt igazam!” Meg: „Maga nem való férjnek, nem áll ki a felesége mellett!”

- Velem a cipőboltban játszottá ezt el. Vettünk egy cipőt, amiről kiderült, hogy nem volt kényelmes. Sajnos, csak azután, hogy fél napig járkált benne. Törte a lábát. Én ugyan próbálkoztam azzal, hogy az új cipők eleinte mindig törnek a lábat, de hasztalan. Másnap vissza kellett mennem vele a boltba, és ott állni mellette, amíg ő vitatkozik az eladókkal, és próbálja elhíttetni velük, hogy a cipő nem volt hordva, holott látszott, hogy igen. Ott álltam mellette, és a vál-

la fölött próbáltam elnézést kérő mosolyt sugározni az eladók felé, de úgy, hogy ő ne vegye észre, mert tudtam, ha lebukok, annak beláthatatlan következményei lesznek.

A zakós közben töltött magának egy sört, s a pulóveresre nézett, hogy ő is kér-e.

– Amúgy lehetne rosszabb is. Ha mondjuk, nemcsak parancsra kéne ölelni, hanem még neked kéne kitalálni, hogy mikor kell, és biztos, hogy rosszkor ölelnél.

– Na, hát ez pontosan így van! Mert nem csak parancsra van. „Maga azt sem tudja, mikor kell megölelni a feleségét!” Ezt mondja, és utána szólít fel. Múltkor már volt rosszkor ölelés is. Túlságosan öleltem. És ráadásul a nyílt utcán!

– Most akkor ismét együtt laktok?

– Dehogyan! Szerinted akkor tudnék beszélni most veled? Legutóbb – persze ez már vagy másfél éve volt –, amikor megnézte a levelezésem, akkor azt látta ugye, hogy beszéltem veled. És úgy élte meg, mintha megcsaltam volna.

Kis szünet állt be a beszélgetésben. A két ember meredten nézett maga elé. A pulóveres a fülét vakarta, a zakós az orrát.

– Vissza tudsz emlékezni – kérdezte a pulóveres elgondolkozva –, hogy Noémi hányszor jelentette ki kategorikusan, hogy ennyire még egész életében nem volt kiakadva?

– Nem. De biztos volt egy pár eset. Most is ezt mondta?

– Én azt hiszem, hogy minden kiakadásakor ezt mondja. Minden kiakadás élete legnagyobb kiakadása.

– Igen, erre emlékszem. Velünk is így volt. Mi történt most?

– Az atya azt merészelte mondani gyóntatás közben, hogy figyeljen a gyerekeire. Az a legfontosabb, hogy jó feleség és anya legyen.

– És?

– És ezen kiakadt.

– Az atya nem érti meg őt, és azt gondolja biztos, hogy elhanyagolja a gyerekeit. Annak kapcsán jött ez fel, hogy csinálja az interneten ezt az életvédő csoportot. És küzd az abortusz ellen. És elkezdte a szentek életútjait sorolni. Hogy őket sem értették meg. És erre mondta az atya. És ettől most élete legnagyobb kiakadásában van. És ráadásul még a telefontöltőjét sem találja. Ilyen eset nálatok előfordult?

– Nem. Mi a paphoz meg a jegyes oktatásig már nem jutottunk el. Előtte kicsinált, és szakítottunk. Utána találkozott veled.

– Ja, persze. Tényleg.

– Hát igen... mondta a zakós.

– Hm – tűnődött el ismét a pulóveres.

– Remélem, egy ideig még nem találja a telefontöltőjét. Ha megtalálná, akkor biztos felhívna.

– Az nem lenne jó.

– Nem, az nem lenne jó. Akkor nem tudnánk ilyen jót beszélgetni.

- Igen, akkor nem tudnánk.
- Iszunk még egy sört?
- Persze. Miért ne? A töltő itt van a zsebemben. Nehéz lesz megtalálnia.
- Nagyon jó! - csillant fel a zakós szeme. - Ilyesmi annak idején nekem eszembe sem jutott. Briliáns!
- Köszönöm - sütötte le szemét szerényen a pulóveres.
- Egy korsóval?
- Igen. Vagy nem is, legyen inkább kettő. Mit gondolsz?
- Rendben. Legyen inkább kettő.

1965: Horvátország, Split, kikötő, háttérben a Szent Domnius-székesegyház tornya (Fortepan / Gyöngyi)